

Skolbiblioteksplan för förskolor och skolor i Stockholms stad

Skolbiblioteksplanen har tagits fram på uppdrag av kommunfullmäktige. Den är en del av stadens övergripande biblioteksplan och är framtagen av utbildningsnämnden i samverkan med förskolenämnden och kulturnämnden. Skolbiblioteksplanen gäller från 2026 och tills vidare. Den följs upp årligen och revideras vid behov.

Syftet med denna skolbiblioteksplan är att öka likvärdigheten i Stockholms stad när det gäller tillgång till bibliotek i förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Den riktar sig i första hand till dig som är rektor i förskola och skola och beskriver:

- hur förskolan kan använda bibliotek i det språk- och kunskapsutvecklande arbetet
- hur de lagstadgade ändamålen med skolbibliotek ska uppnås i stadens skolor.

Varför bibliotek?

Att kunna läsa, skriva, ha tillgång till information och göra sin röst hörd är mänskliga rättigheter. Barn och unga behöver kunna omvandla information till kunskap för att bli delaktiga i samhället och stå emot desinformation. Kunskap är en förutsättning för demokrati och bibliotek är en viktig funktion i det demokratiska samhället.

Bibliotek med kunnig personal och ett brett utbud av medier bidrar till barns och ungas utveckling, lärande och bildning. Litteratur är en källa till glädje, reflektion och samtal. Bibliotek gör det möjligt för alla barn och unga att uppleva litteratur utifrån sina egna förutsättningar och intressen. Biblioteken tillgängliggör kultur och kulturarv, vilket stärker förmågan att bättre förstå både sig själv och andra människors villkor och värderingar.

Skol- och folkbiblioteken är del av det allmänna biblioteksväsendet och regleras av bibliotekslagen. Skolbibliotekens uppdrag bestäms även av skollagen samt läroplanerna. Folkbiblioteken i Stockholm (Stockholms stadsbibliotek) prioriterar insatser för förskolan och barns fritidsläsning.

Förskola

Stadens förskolor har Stockholms stadsbibliotek som sitt främsta bibliotek. Ett väl fungerande samarbete mellan förskolan och stadsbiblioteket bidrar till att skapa lust till litteratur och läsning samt stimulerar språkutveckling och fantasi.

Att utveckla barnens språk, ordförråd och intresse för läsning i enlighet med förskolans läroplan är ett gemensamt ansvar. Det är du som rektor inom förskolan som skapar de nödvändiga strukturerna för detta.

Rektor ansvarar för att

- skapa förutsättningar för förskolan att arbeta aktivt och inkluderande med barnens alla språk och erfarenheter via berättande och litteratur i olika former
- skapa förutsättningar för kreativa och inspirerande läsmiljöer i förskolan där högläsning, berättande, reflektion och boksamtal tar plats
- förskolan samarbetar med Stockholms stadsbibliotek och driver arbete kring läsning, litteratur och berättande, till exempel genom särskilt ansvariga pedagoger
- förskolans barn introduceras till Stockholms stadsbibliotek
- säkerställa att förskolans pedagoger arbetar språkutvecklande och att de barn som är i behov av särskilt stöd eller anpassningar får det, till exempel genom tecken som stöd eller taktila böcker
- förskolans barn får en första grund i att källkritiskt söka, välja och värdera information, till exempel genom synliggörande av skillnaderna mellan fack- och skönlitteratur
- vårdnadshavare uppmuntras och inspireras att läsa tillsammans med sina barn, till exempel genom möjlighet till hemlån av böcker direkt från förskolan.

Stadsdelsförvaltningarna och förskoleförvaltningen stödjer genom att

- samverka med Stockholms stadsbibliotek och årligen följa upp, utvärdera och utveckla samarbetet kring barnens möten med litteratur och berättande
- skapa förutsättningar för förskolorna att stärka de nationella minoritetsspråken och stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska.

Stockholms stadsbibliotek stödjer genom att

- erbjuda förskolorna ett brett utbud av litteratur, i olika genrer och på många olika språk
- erbjuda barn i förskolan läsfrämjande aktiviteter
- fungera som stöd i förskolornas läs- och språkstimulerande arbete, till exempel genom att erbjuda pedagogerna inspiration
- samverka med stadsdelsförvaltningarna och förskoleförvaltningen samt årligen följa upp, utvärdera och utveckla samarbetet kring barnens möten med litteratur och berättande.

"Biblioteket finns för att alla ska kunna låna sina favoritböcker, också de som inte har så många böcker hemma."

Barn i förskola, 5 år

"Hela staden betalar de som jobbar där och böckerna är gratis för alla."

Barn i förskola, 5 år

"Bibliotek finns så att vuxna kan läsa för barnen så att barnen kan få veta grejer."

Barn i förskola, 5 år

Skola

Ett skolbibliotek är både ett rum och en verksamhet. Skolbibliotekarierna är givna nyckelpersoner och har ett pedagogiskt uppdrag som bygger på integration i undervisningen. Ett skolbibliotek skapas tillsammans av elever, lärare, skolbibliotekarier och rektorer. Där ska alla elever känna sig välkomna och delaktiga. Där ska alla elever bli inspirerade att läsa och lära.

Rektors ansvar

Här förtydligas på ett övergripande sätt hur lagar och förordningar om skolbibliotek ska konkretiseras och uppnås. Du som rektor inom skolan ansvarar för att skapa de strukturer och tillsätta de resurser som krävs för att uppnå de kvalitetskrav som beskrivs nedan.

1. Skolbibliotekens ändamål

Skolbiblioteken och skolbibliotekarien ska främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet samt bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Därför ska skolbiblioteket:

- stödja elevernas språkutveckling och stimulera intresse för läsning både i undervisningen och på fritiden, till exempel genom bokpresentationer, högläsning, läsprojekt och individuell litteraturvägledning
- bidra till att utveckla elevernas medie- och informationskunnighet så att de lär sig söka, kritiskt granska, förstå och använda information, till exempel genom undervisning i källkritik, källtillit, nätetik samt bibliotekskunskap
- medverka till att rusta eleverna inför fortsatta studier, till exempel genom att undervisa i referenshantering, tillgängliggöra vetenskapligt material och förbereda eleverna inför gymnasiearbetet
- bidra till en meningsfull fritid, till exempel genom generösa öppettider, att erbjuda eftermiddags- och lovaktiviteter, sommarlån samt tillgång till studieplatser

- erbjuda ett aktuellt och behovsanpassat medieutbud som uppdateras regelbundet, till exempel genom litteraturbevakning, inköp och gallring
- värna elevernas integritet, till exempel genom möjlighet till självbetjäning.

2. Personal och lokal

Alla elever i stadens skolor ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek. Skolbiblioteken ska i första hand vara bemannade av fackutbildade bibliotekarier eller i andra hand av personal med annan relevant högskoleutbildning. Skolbiblioteken ska även vara bemannade i sådan utsträckning att ändamålen med skolbibliotek kan uppnås. Därför ska skolbiblioteket:

- ha en bemanningsgrad som är anpassad till elevernas behov och förutsättningar, skolans storlek samt till de kvalitetskrav som beskrivs i denna skolbiblioteksplan
- ha personal som ges möjlighet till inläsning, planering, kompetensutveckling och yrkeskollegialt utbyte
- ha en ändamålsenlig och lättillgänglig lokal som eleverna upplever som trygg och som har utrymme för både tystnad och samtal
- vara placerat på den egna skolenheten, med undantag för skolor som delar lokaler med Stockholms stadsbibliotek samt skolor som samverkar utifrån en geografisk närhet som innebär att elever enkelt kan besöka skolbiblioteket i undervisningen.

3. Integrering i undervisningen

Alla elever ska ha tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek. Verksamheten ska användas som en del i undervisningen och i skolans värdegrunds- och jämställdhetsarbete. Därför ska skolbiblioteket:

- användas regelbundet av elever och personal inom både skola och fritidsverksamhet
- vara en integrerad del i undervisning som gemensamt planeras och genomförs av lärare och skolbibliotekarie

- styras och följas upp i det systematiska kvalitetsarbetet, till exempel i samband med att skolan tar fram sin verksamhetsplan samt genom att skolbibliotekarien medverkar i relevanta utvecklingsgrupper
- främja elevernas delaktighet och inflytande, till exempel genom biblioteksråd samt genom att uppmuntra inköpsförslag och idéer som utvecklar skolbiblioteket utifrån elevernas egna intressen.

4. Prioriterade grupper

Skolbiblioteken ska bidra till en likvärdig skola, där alla elever kan tillgodogöra sig utbildningen oavsett exempelvis funktionsförmåga, kön, modersmål eller socioekonomisk bakgrund. Skolbiblioteken ska enligt bibliotekslagen särskilt uppmärksamma elever med funktionsnedsättning, elever med annat modersmål än svenska samt de nationella minoriteterna. Därför ska skolbiblioteket:

- prioritera insatser till de elevgrupper som behöver det mest, med fokus på läslust, språkliga förmåga och digital kompetens, till exempel aktiviteter som främjar pojkars läsning
- bemöta eleverna utifrån deras olika förutsättningar, till exempel genom att utforma en fysiskt och kognitivt tillgänglig miljö
- stödja elever i behov av tillgänglig läsning, till exempel genom att tillhandahålla lättlästa medier, talböcker och punktskriftsböcker
- tillgodose och främja läsning på modersmålet samt synliggöra flerspråkighet och de nationella minoritetsspråken, till exempel genom en särskild "mångspråkshylla" och kontakt med modersmåls lärare.

Utbildningsförvaltningen stödjer genom att

- ge alla skolor tillgång till ett gemensamt digitalt bibliotekssystem som stöd för att administrera skolans medieutbud och göra det sökbart
- komplettera skolbibliotekens utbud med klassuppsättningar av skönlitteratur via Cirkulationsbiblioteket samt litteratur på många olika språk via Mångspråksbiblioteket
- ge alla skolor tillgång till relevanta informationsdatabaser samt arbeta för ökad tillgång till digitala böcker
- erbjuda introduktion för nyanställda skolbibliotekarier, kompetensutveckling, kollegialt utbyte och andra insatser för att stimulera skolbiblioteksutveckling
- inom grundskole- och gymnasieledning verka för att andelen skolor med fackutbildade bibliotekarier ökar samt årligen följa upp skolbiblioteksverksamheten utifrån kvalitetskraven i skolbiblioteksplanen.

”När man läser får man mycket fantasi.”

Elev, årskurs 4

”Många måste läsa och fatta hur kul det är.”

Elev, årskurs 5

”Det bästa med skolbiblioteket är bibliotekarien och miljön. Vår bibliotekarie är bäst och hon bidrar till att det är så mysig atmosfär här inne.”

Elev, årskurs 9

”Bibliotekarien är viktigast och det ska vara en som vill hjälpa. Det är svårt att hitta själv i ett bibliotek.”

Elev, gymnasiet

Skolbiblioteksplanen formges grafiskt efter beslut i kommunfullmäktige.